

הוכן עי"י כולל עיון הדף

ת. ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430

טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

בבא מציעא דף צה.

אחד מהשומרים שפשע והיו בעליו עמו, מה הדין?

ומדוע?	מה הדין?		
מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו ¹	חייב	חד אמר	רב אחא
מקרא נדרש לפניו ולפני פניו ²	פטור	וחד אמר	ורבינא

בבא מציעא דף צה:

האם דין בעליו עמו דוקא באותה מלאכה או לא?

נשאלו/נשכרו לאותה מלאכה ³		נשאלו/נשכרו למלאכה אחרת		
לאביי ורבא ⁴	לרב המנוא	לאביי ורבא	לרב המנוא	
פטור	פטור	פטור	חייב	היו עמו בשעת שאלה ושבירה
פטור	חייב	פטור	חייב	היו עמו רק בשעת שאלה
חייב	חייב	חייב	חייב	היו עמו רק בשעת שבירה

¹ פ"י, פטור של בעליו עמו נאמר בפרשה השלישית גבי שואל, ומהיקש אנו לומדים גם לפרשה שניה של שומר שכר (בדין גניבה ואבידה) שפטור, והנידון האם נדרש המקרא גם לפני פניו, דהיינו לפרשה ראשונה של שומר חנם - ולפטור כשבעליו עמו בפשיעה, וס"ל להאי מ"ד שאינו נדרש לפני פניו. ונמצא שחייב על פשיעה בשומר חנם אפי' שבעליו עמו, וק"ו ששומר שכר ושואל שחייבים.

² וממילא פטור של בעליו עמו נאמר גם על שומר חנם, וכשלומדים דין פשיעה משומר חנם לשאר השומרים, לומדים אותו כפי הדינים המבוארים בפרשיותיהם - והם פטורים כשבעליו עמו.

³ אותה מלאכה מיקרי לא רק במחמר אחר חמורו או חורש עם פרתו, אלא גם במרפה את האדמה לפניו.

⁴ וכן מבואר בברייתא, וכן הלכה.

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430

טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

בבא מציעא דף צה:

כיצד תירצו אביי ורבא את סתירת הפסוקים דלהלן בדין בעליו עמו, (לפי הגירסא שלפנינו)?

"אם בעליו עמו לא ישלם"	"בעליו אין עמו שלם ישלם"		
		אביי (ר' יאשיה)	סתירת הפסוקים ¹
רק כשהם עמו גם בשאלה וגם במיתה פטור - אבל בא' מהן חייב	רק כשאינם עמו לא בשאלה ולא במיתה חייב - אבל בא' מהן פטור ²	רבא (ר' יונתן)	סתירת הפסוקים ³
אם היו בשעת שבירה לבד - חייב	סגי שיהיו בשעת שאלה לבד, ופטור	התירוץ	סתירת הפסוקים ³
כשהם עמו או בשאלה או במיתה פטור - ולא צריך שיהיו בשניהם	אינם עמו או בשאלה או במיתה חייב - ואם הם עמו בשניהם פטור	התירוץ	סתירת הפסוקים ³
אם היו בשעת שבירה לבד - חייב	סגי שיהיו בשעת שאלה לבד, ופטור	התירוץ	סתירת הפסוקים ³

¹ דיוק משמעות הפסוקים - סותר אחד את השני, דאביי ס"ל כר' יאשיה וכשכתוב (שמות כב: יג) "וכי ישאל איש (שעת שאלה) וגוי ונשבר או מת (שעת האונס)" הוא"ו באה לחבר ולומר שצריך ב' דברים, ולפ"ז סיום הפסוק "בעליו אין עמו שלם ישלם" - היינו דוקא אם לא היו עמו בין בשעת שאלה ובין בשעת האונס - אז ישלם, אבל אם היו באחד מן השעות לא ישלם. ולפ"ז דיוק הפסוק הבא שאומר "אם בעליו עמו לא ישלם" - שג"כ קאי בין על שעת השאלה ובין על שעת האונס, יש לדייק שמתי הפטור של בעליו עמו - דוקא כשהם עמו בין בשעת שאלה ובין בשעת האונס, אבל אם היו עמו רק באחד מן השעות ישלם.

² מבואר בטבלא דלגירסא זו, לר' יונתן קרא **דפטורא** מרמוז לפטור היה עמו בשעת שאלה, ולר' יאשיה, קרא **דחיובא** מרמוז לפטור היה עמו בשעת שאלה. ולפ"ז, זה הוא הטעם שהגמ' הפכה את סדר המקראות בהא דרבא, ודרש קרא דפטורא ברישא (כגירסת הספרים שלנו, שפקפק עליה רש"י בריש צו.). ולפ"ז גרסינן בדאביי "דתניא" ובדרבא "דתניא אידך" (כגירסא שמחק רש"י כאן ובריש דף צו., וע"ש בב"ח אות א'), דגירסא זו סוברת ששני הברייתות שהובאו כדי לדחות את דברי רב המנונא (שאמר דבעינן שיהיו הבעלים נשאלים גם בשעת שאלת הבהמה וגם בשעת האונס) פליגי אי ילפינן פטורא דהיה עמו בשעת שאלה מקרא דחיובא (כר' יאשיה) או מקרא דפטורא (כר' יונתן). וכן הוא דעת הרמב"ן ושאר ראשונים. אולם לרש"י לא ניחא ליה בגירסא זו, דא"כ ברייתא דר' יאשיה, דס"ל לאביי כוותיה, פליגא אמשנתינו (דף צד.). דדרשה פטורא דהיה עמו בשעת שאלה מקרא דפטורא ("אם בעליו עמו לא ישלם") וכמו שהעיר הריטב"א. ולכן פרש"י דגם לר' יאשיה ילפינן פטורא דהיה עמו בשעת שאלה מקרא ד"בעליו עמו לא ישלם" דקרא ד"בעליו אין עמו" לימד על קרא ד"בעליו עמו" דמיירי בשהיה עמו רק בזמן אחד (שעת השאלה) ול"צ הבעלים להיות עמו בשני הזמנים (שעת שאלה ושעת מיתה). וע"פ פירוש זה כתב רש"י לשנות סדר הדרשות אליבא דרבא, ולמחוק "דתניא" ו"תניא אידך".

³ רבא ס"ל כר' יונתן דמשמעות ו' יש לדורשה גם כל אחד לחוד, והפסוק הראשון שחייב כשאין בעליו עמו - מיירי שאפי' אינם עמו באחד מהם או בשאלה או במיתה, ורק כשהם עמו בשניהם פטור, ואילו הפסוק השני שבא לפטור, מלמד שאפי' באחד מהאופנים שהיו עמו או בשעת שאילה או בשעת שבירה מהני.